

Lars Roos vid ett av sina många framträdanden i V. Karups kyrka i samband med Birgit Nilsson-konserterna.

Välkommen till Nyhetsbrev nr 19-2015 från Kalle Eriksson och Bjäreförlaget

Ett kärt återseende – och återhörande

bjöds vi på nyligen i V. Karups kyrka. Det var konsert med Tonica-orkestern från Helsingborg och med Lars Roos som solist vid flygeln.

Vi är ju många i Bjäre som under många år fått njuta av Lars och hans konstnärskap. Det var i den långa raden av Birgit Nilsson-konserter med Lars Roos som ackompanjatör – vissa gånger även som solist.

Detta var under senare delen av 1900-talet.

Nu var han tillbaka – i den ”konsertlokal”, där han – tillsammans med Birgit Nilsson och andra storheter inom musikens värld - bjudit på så många musikaliska högtidsstunder.

Det började 1979.

Vi planerade då för ännu en Birgit Nilsson-konsert. Från Sveriges Television kom en förfrågan om vi inte kunde tänka oss att ha Lars Roos som ackompanjatör för Birgit den här gången. Man hade redan gjort inspelningar med Birgit-Lars vid framträdanden på såväl Liseberg som Gröna Lund. Nu ville man för ett framtida skivalbum få med även Birgits konserter i V. Karups kyrka – och med Lars vid flygeln.

Vi skickade bollen till Birgit.

Hon sa ja. Lars hade tidigare följt världsstjärnan på en flera månaders

turné i flera länder i Asien. Samarbetet dem emellan hade fungerat mycket bra. Birgits enda betänklighet var att hon skulle göra Einar Nilsson besviken. Einar hade dittills varit hennes ackompanjator i V. Karup. Ett uppdrag som han fullgjort med den äran. Birgit krävde därför, att Einar skulle få ackompanjera övriga artister som framträdde vid konserten. Så blev det.

Lars Roos tog publiken med storm

Med en gång blev han mycket uppskattad hos publiken. Det var inte enbart hans skicklighet vid flygeln som fångade alla oss som var involverade i konserten. Även den stora publiken fångades. Hans chosofria framträdande, hans humor och beredvillighet att ställa upp i olika sammanhang gjorde, att han vann allas tillgivenhet och uppskattning.

Samspelet mellan Birgit och Lars

var perfekt, såväl på scenen som i förberedelsearbetet. Det blev många skratt och idel munterhet och gnabbande på skoj, när de båda var i farten. All denna munterhet bidrog till att skapa den speciella stämning, som kom att bli karakteristisk för dessa konserter.

Vi som arrangerade glömde, att vi arbetade för – och med – världens kanske mest hyllade artist inom detta område. En artist som var känd för att ställa de högst tänkbara krav på arrangemangen. Vi i "staben" kände, att det var "Oles Birgit" vi hade mitt ibland oss. Samma förhållande gällde beträffande Lars. Det kändes som att han var "en av oss".

"En fin och lyhörd ackompanjator"

Även proffsbedömarna, dvs tidningarnas musikkritiker, föll för Lars Roos' artisteri.

Jag tar med ett enda exempel ur blomsterhögen:

"Lars Roos var en fin och lyhörd ackompanjator, och han och Birgit har med åren utvecklat ett allt säkrare samspel. Ändå blommade Lars Roos mest som artist, när han fick tillfälle att framträda som solist i en "Fantasi" av Stenhammar och Alfvéns "Böljesång". Det blev läckert pianospel".

(Lars Svensson i Helsingborgs dagblad.)

Efter denna premiärkonsert

blev det många fler för Lars Roos i V. Karups kyrka. Vissa gånger fick Lars sig tilldelat en egen konsertkväll. Den lade vi in mellan de två konserterna med Birgit Nilsson. Det innebar att Lars verkligen fick slita. Och lönen: "arvodet" för Lars var detsamma som för alla de övriga artisterna: 0 kr. Alla ställde upp gratis. Alla visste, att Birgit hade "noll-arvode". Ingen av de övriga hade några krav på ersättning. Inte ens för de egna omkostnaderna för resa och boende.

Flera av dessa artister deklarerade att de såg det som en ära att få medverka vid en Birgit Nilsson-konsert.

Intäkterna från konserterna användes för att vidareutveckla Hembygdsparken i Boarp. Det blev till nya vasstak, diverse upprustningar och t.o.m. nya byggnader, som kunde plockas fram ur diverse malpåsar.

Nu var Lars tillbaka

i denna kyrka. Det märktes att publiken inte hade glömt honom. Applåderna han fick efter sina solistframträdanden innehöll mycket värme. De måste ha gått till hjärtat hos Lars. Efter konserten blev det många tack, gratulationer och varma kramar från bjärebor, som upplevt Lars Roos örongodis vid de många konserterna i denna kyrka.

En imponerande orkester.

Vid konserten nu i V. Karups kyrka hade vi förmånen att få lyssna till Tonicaorkestern från Helsingborg. Orkestern imponerade. Värmd. När man tog i med verk som "Jerusalem" och "Pomp and Circumstances" kändes det som att vara förflyttad till Royal Albert Hall och "Last night with the Proms". Det var mäktigt. Högklassigt.

Jag är övertygad om att de musikvänner som nu var med i kyrkan har förhoppningen att ännu en gång få möjlighet att lyssna till såväl orkestern som Lars Roos i denna konsertlokal.

"En utflykt till Bjäre"

Raskt över till något helt annat. Jag plockar upp några korn, som jag hittar i gamla dokument om Bjäre.

Följ med på en resa tillbaka i tiden. Till mitten av 1800-talet och Båstad.

Som badort var köpingen då fortfarande i kolt-åldern.

1851 - f.ö. samma år som restaurangen Pershög invigdes - gjorde fyra herrar en rundresa i nordvästra Skåne och södra Halland. En av resenärerna var signaturen Orvar Odd. Han skulle skriva ett antal reportage för Öresundsposten.

Vi kan tjuvläsa i ett av reportagen:

"Denna gång voro vi fyra lustiga bröder. Vi skulle ut och skaka på oss. En förträfflig resvagn stod till vår disposition. Magasinet var väl försedt med såväl långhalsade som korthalsade buteljer af bepröfvadt innehåll. Vädret var gott, humöret icke illa.

Så kan vi följa färden från hallandshållet i riktning mot Båstad. Där blir det tillfälle att plocka fram "såväl långhalsade som korthalsade." Livet tycks leka för de fyra glada resenärerna. Man närmar sig Båstad. Det sker i god tid för att "redan samma afton taga märkvärdigheter i ögnasikte"

I reportaget i Öresundsposten

kan vi sedan notera att

"Båstad har de två sista åren vunnit en viss ryktbarhet som badort. Denna dess framgång härleder sig upprinneligen från ett slags "cameraderiere". Det var några familjer – goda vänner och gamla bekanta - som här ett par somrar stämde möte med varandra och efterhand lyckades få kretsen ökad med andra goda vänner och gamla bekanta. Imedlertid är det onekligt, att det kan af denna lilla begynnelse bli något mer och ansenligt. Orten har förstått att inte sofva bort sin konjunktur, Man har vetat värdera dessa påhelsningar af en liten oförmodad lycka och hastat att göra sig amabel för att fångsla den vid plats för längre tid.

Staden har en vacker kyrka, stenlagda gator, inga egentliga hoteller, men flera hus af välmenande utseende, åtskilliga trädgårdar, der humlen

slingrar sig i sydländska festoner från träd till träd.

Båstad är bekant för sina nätter, men denna dess gamla berömmelse synes sjunga på sista versen Upptagna af mera stadsmessiga äregirigheter, har orten den senare tiden försummat de gamla nöträden.

Vi intogo i Båstad den utlofvade supen

Den var inte dålig 1.0: Boullion i kopp 2:0: Rimsaltadt fårkött med turkiska bönor. 3: Orrfågel med sallater. 4: Sylttårta.

Jag ber er observera, att icke på alla gästgifverier i vårt kära fädernesland blir man omhuldad med buollion .

Båstad går framåt. Båstad är redan framme. Lefve Båstad.

Efter denna charmanta måltid slog sig herrarna ner i salongen och avnjöt en god cigarr. Slutligen kunde man dra sig tillbaka till

”les petits appartements för att efter en väl begagnad dag sluta sig i

Morphei armar och drömma en ljuflig dröm om guld och gröna skogar”

”Nu hafva vi enbart Lundnobless”

Den ”nyfödda” badorten Båstad uppmärksammades i olika sammanhang i just Öresundsposten. 1852 kunde man läsa:

”Båstad är en mycket besökt badort. Enbart under den pågående 2:a terminen vistas här över 150 badgäster.har under akademistadens kvalmande hetta sökt sig en tillflykt i Båstad. Under första terminen vistades här den skånska noblessen. Nu hafva vi enbart Lund-nobless”

Det där med ”terminer”...

...kräver måhända en förklaring. På den tiden blev badgästerna som kom till Båstad inskrivna officiellt hos badkamreren.

Sommaren var indelad i två delar. Två ”terminer”. Gästen kunde välja en av terminerna, eller givetvis båda. Namnen på gästerna redovisades sedan i den badgästtidning som utgavs och spreds inom badorten.

Den uppmärksamme läsaren av mina Nyhetsbrev har kanske noterat, att jag då och då hämtat stoff i dessa tidningar för mina Nyhetsbrev.

Pershög – en klassiker i den tidens badort

I artikeln i Öresundsposten utpekas inte i vilken restaurang de avnjöt sin buollion mm, men av sammanhanget kan vi med viss säkerhet sluta oss till, att det gällde den nyuppförda restaurangen - Pershög. Genom sitt läge uppe på åsslutningen åtnjöt den såväl avskildhet som närhet till samhället.

Samtidigt som den med tiden kom att bli en sorts centrum för det dåtida badortslivet blev den en omtyckt plats för ungdomen. På 1880- talet arbetar man inom restaurangledningen medvetet för att göra platsen omtyckt även bland ortsbefolkningen. På söndagar förvandlades platsen till en verkligt folklig samlingspunkt. Den tidens attraktioner lockade: Klättring på såpad stång. Infångande av levande gris (Det framgår inte om man – som skedde på annat håll – hade specialgrenen ”infångande av såpad gris”...)

Ytterligare plock ur pressen medan Pershög ännu var nytt, dvs 1851: I

Snällposten kunde man läsa, att

”...ungdomar roar sig vanligen med kranskastning och stundom med dans. Här finns fyra musikanter som präktigt trakterar sina instrument”.

Vidare heter det att

”...mammorna noga övervakar döttrarnas förehafvanden..”

Hallänningasöndagen

Särskilt livligt var det på den s.k. ”Hallänningasöndagen”. Då invaderades Båstad av stora skaror ungdomar från södra Halland. Det var drängar och pigor på de stora godsena som hade en ledig dag (jag vill minnas att jag har skrivit om Hallänningasöndagen i ett tidigare Nyhetsbrev.)

Hela området från hotell Victoria till Pershög förvandlades under hallänningasöndagen till ett enda tivoliområde. Enligt ett tidsdokument bjöds besökarna på ” cirkus, karuseller, skjutbana, vaxkabinett, jättar, dvärgar, märkvärdiga djur mm”

”I tittskåpet kunde man för en ringa slant förflytta sig till främmande länder eller få se den tidens stora politiska händelser illustrerade: anarkimorden på statsöverhuvuden, t.e.x mordet på den franske presidenten...”

I en annan källa kan vi beträffande badortsrestaurang Pershög notera:

”Trivdes badgästerna här under vardagarna, så var förhållandet annorlunda under söndagseftermiddagarna. Då trädde traktens ungdom energiskt dansen på dansbanan till tonerna av köpingens mässingssextett.

I ytterligare en av den tidens källor kan vi notera, att ”...musiken sköttes av ett stort positiv, som utslungade eldande Sousa-marscher och hade alltid som sista nummer på kvällen Svenska armens tapto

Birgit Nilsson sjöng på Pershög

Pershögs roll kom steg för steg att förändras. I Båstad hade vuxit fram en rad andra sommarrestauranger – Strand, Malens Havsbad m.fl. Steg för steg överflyttades tyngdpunkten till dessa nya. Turismens karaktär förändrades i takt med de allmänna samhällsförändringarna. Pershögs roll förändrades. Därmed kan vi göra en återkoppling till inledningen av detta Nyhetsbrev:

Birgit Nilsson.

1945 kunde Pershög vid en danskväll bjuda på en sångartist av ett särskilt slag: I annonsen får vi veta, att man kommer att få höra ”badortens egen stora sångarstjärna, som senast vid Stockholms radioorkesters konsert i söndags gjorde stor succe.”

I en redaktionell artikel i tidningen kan vi läsa att ”vår frejdade storsångerska har på sistone vid uppträdande i Stockholm och nu senast vid ett framträdande i Ängelholm, fått de ampleste lovord....”

Som synes hade Birgits namn redan börjat etableras. Dock skulle de stora rubrikerna komma framöver. Framträdandet i Båstad var året före Birgits debut på Operan i Stockholm. Det var 14 år före Birgits debut på Metropolitan i New York.....!

Elden tog Pershög

Hur gick det då med Pershög? Restaurangen som under sin första tid var ett centrum för den tidens badortsliv. Den ökade konkurrensen från andra dansrestauranger medförde att Pershögs stjärna började dala. Lokalerna kom mer och mer att användas för andra ändamål, bl.a. idrott.

Genom sitt läge ett stycke från bebyggelsen i centrum hade Pershög undkommit

den förödande branden 1870, då en stor del av Båstad lades i aska. Ändå skulle det bli just elden som skulle sätta punkt för berättelsen om Pershög. Det var på skyltsöndagen 1959 som eld utbröt i byggnaden. Snart hade anläggningen förvandlats till aska. En mer än hundraårig epok var till ända.

Tunnelinvigningen,

som nu stundar, är en händelse som väcker uppmärksamhet långt utanför vårt lokala område. Nationella media kommer att rapportera i olika former. Filmer kommer att spelas in. Böcker kommer att ges ut. Reportagen i såväl dagspress som annan press blir många.

Ju mer jag arbetat med detta ämne har jag fått klart för mig, att det här är något som svenska folket är intresserat av.

"På räls över Hallandsås under 130 år",

dvs min kommande bok, utkommer omkring 1 november. Det är mitt lilla bidrag till att den 130-åriga epoken med järnväg ÖVER åsen blir dokumenterad. Nu stundar för min del en lång rad föreläsningar i ämnet.

Materialet om dessa 130 år på räls över vår ås är omfattande. Det har räckt till mer än en föreläsning och mer än ett bildspel.

Närmast väntar nu Båstads bibliotek och den specialutställning som utformats med anledning av det historiska ögonblick som nu stundar. Vernissage på lördag 17 oktober På tisdag, den 20:e oktober, visar jag bildspelet "Sista spiken blev starten". Titeln syftar på det storstilade

invigningsarrangemanget den 9 maj 1885, när man under högtidliga former kunde slå i "sista spiken" som tecken på att Skåne-Hallands Jernväg var färdigbyggd. Vid en äreport som byggts upp på länsgränsen (i norra utkanten av Båstads stationsområde) möttes två tåg. Ett från söder med representanter för kommunerna på den sidan och ett från norr med de halländska dignitärerna. Evenemanget är väl dokumenterat och återfinns i min bok. Den 8 november har jag en föreläsning i min hemmaförening – Torekovs Föreläsningförening. Plats: Forsamlingshemmet i Hov. Där blir det bildspelet "På räls över Hallandsås under 130 år". Det är den titeln som även boken fått.

Håll utkik framöver

Många har förhandsbeställt min bok. Det blir många tillfällen till hämtning och ev. signering. Jag återkommer med information. Redan nu kan jag nämna en del: V. Karups loppisbutik, Julmarknad i Hembygdsparken i Boarp. Öppet Hus hemma på Hallavaravägen. Flera föreläsningar.

Boken kommer förstås också att finnas i bokhandeln - Båstad. Laholm och Ängelholm bl.a.

Min bokhandel.

Bok-rea för Nyhetsbrevets läsare.

Boktitel	Ord.	Pris
Reapris		
Så blev Båstad tennis...	335	60
Bilder av ett sekel i Bjäre	330	70
Vår bjärehistoria i bild	350	70

Bjärebor berättar om Bjäre	330	70
Strövtåg i Bjäres historia	330	140

Språklådan.

Under den här rubriken har jag då och då tagit upp frågor som har att göra med vårt sätt att använda språket - vårt viktigaste verktyg när det gäller samspel och samverkan människor emellan. Jag vill gärna fortsätta att hävda denna min käpphäst, men visst fick käpphästen en spark på smalbenen när jag läste denna lilla historia:

Den nyanställda resanden skrev sin första rapport hem till kontoret. Den kom håret att resa sig på försäljningsavdelningens folk:

Ja har vare på de her stelle som aldri tjöpt före ett revöre av oss å ja sållde grejer för nåra hundratusen. Nu åker ja te Västerås..”

Innan försäljningschefen hann med att ge felstavaren sparken, kom ännu ett brev:

”Jag kom hit å sållde för en halv million.”

Rädd för att avskeda och rädd för att inte avskeda den obildade provryttaren, beslöt försäljningschefen att låta VD lösa problemet. Det gjorde han också, men kanske inte på det sätt som man hade väntat. Morgonen därpå satt de båda breven på anslagstavlan i hallen med ett brev från VD under:

”Vi har hållt på för lenge å förschöka stava i stället å selja. Titta på dom här affärena. Jag vill att alla ska lesa brevena från Jansson som e ute å jör ett fint jobb åt oss och ni ska gå å jöra som han jort..”

Välkommen med bidrag till språklådan. Målande uttryck. Konstiga formuleringar. Konstiga rubriker. Dialektuttryck. Intressanta inledningsmeningar i böcker. Vill du själv samla på exempel kan du gå till tidigare Nyhetsbrev. Du hittar dem på www.bjareforlaget.com

Vänligen

Kalle Eriksson
Bjäreförlaget
Hallavaravägen 102
269 91 Båstad
kalle@bjarenet.com
0431-365 332